

RÓNAY LÁSZLÓ

Jóvátétel

A Nyugat és Babits Mihály a Vigiliában

1937-ben született Budapestén. Irodalomtörténész, a Vigilia szerkesztőbizottságának tagja. Legutóbbi írását 2008. 11. számunkban közöltük.

A címválasztást magyaráznom kell: a jóvátétel azt jelenti, hogy az 1935-ben, a Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén megjelent katolikus világnézetű *Vigilia* mintha jóvá akarta volna tenni azokat a keresztényieknek aligha nevezhető — olykor alpári hangnemű — támadásokat, amelyek a jezsuita irányítással működő *Magyar Kultúra* hasábjain jelentek meg a *Nyugat* munkatársai ellen — utóbbiak magánéletét, vallási hovatartozását is gúny tárgyává tették. (Ez a hangnem mintha mostanság feltámadna.)

Babits Mihályt azért vontam bele a tárgyalt anyagba, mert a harmincas években a fiatalabb írók nagy része a *Nyugattal* azonosította őt. A *Nyugat* ellenében fellépő, többségükben a második nemzedékhez tartozó írók egyben Babitscsal való szakításukat is hangsúlyozták — jelzésértékű volt a *Tanú* sáncai mögé húzódnó Németh László magatartása.

**A Vigilia indulása
és a korabeli
„katolikus irodalom”**

A *Vigilia* alapítói a katolikus irodalom második generációjának tagjai — Possonyi László, Balla Borisz és Aradi Zsolt — eleve ki akartak szakadni abból a közegből, amelyet a *Korunk Szavában* véltek megtestesülni, s előbb az *Új Korral* próbálkoztak. Ennek társadalompolitikai irányultságával azonban nem mindegyikük értett egyet: így született meg a napi politikától függetlenedni vágyó *Vigilia* indításának eszménye. Hangsúlyozni kell, hogy a folyóirathoz hívtott vagy csatlakozó fiatalabb írók — Rónay György, Sőtér István, Thurzó Gábor — a *Nyugatban* való megjelenést és Babits jóváhagyását tekintették íróvá üttetésük legfontosabb eseményének. Igazi boldogságukat az szerezte, hogy a *Nyugat* vagy a *Magyar Csillag* közölte írásaikat. (Érdeemes volna részletesen idézni ennek bizonyítékául Rónay György egyik-másik jegyzetlapját, vagy Sőtér István irodalomszemléletének olyan lenyomatát, amely a *Négy nemzedék* című antológia portréiban nyilvánult meg.) Jelképes gesztusnak tekinthetjük, hogy a *Vigilia* első számában Babits-vers, az *Intellem vezeklésre* is megjelent. A gesztus Babits nagyvonalúságát és talán jóváhagyását jelképezte, a vers pedig nem más, mint a bűnei által bekerített, azoktól szabadulni vágyó ember megrendítő vallomása.

Bizonyos mértékig Babitsra utal a *Vigilia* hangütésének és irodalmi ízlésének foglalata. Sík Sándor a katolikus irodalom nyitott kérdéseiről írt tanulmányában azt nyomatékosította, hogy nem az író világnézete, hanem művének színvonala jelenti az igazi értéket.

Ez az eszmei alapvetés aligha kelthetett lelkendezést a katolikusnak nevezett irodalom köreibben, de azt a nagykorúsodni vágyást fejezte ki, amely felé Babits egész életében törekedett, s amelyet már *A lírikus epilógjában* így fogalmazott meg a korlátjait meghaladni vágyva:

*Csak én bírok versemnek hőse lenni,
Első s utolsó mindenik dalomban:
A mindenséget vágyom versbe venni,
De még tovább magamnál nem jutottam.
S már azt hiszem, nincs rajtam kívül semmi.
De ha van is, Isten tudja, hogy' van.*

Az úgynevezett katolikus líra, melynek hiányosságaival szembeállított Sík Sándor, a mindenség versbe foglalásának öntudatával közelített a jelenségekhez, észre sem véve, hogy Isten a teremtett világban is jelen van: annak szépségében (vagy rútságában) tetten érni — ez a költő legszebb feladata. A mindenség csak Istenre összpontosító versbe foglalásának problémái leginkább Harsányi Lajos költészetét jellemzik. Itt mutatkozott meg, hogy a nagyszabású szándék nem mindig adekvát a témával.

Az induló Vigília rokonsága a Nyugattal

Az induló *Vigília* mély rokonsága a Nyugattal a Bartók- és Kodály-kultusz ébren tartásában és ápolásában is megmutatkozott. Possonyi László a *Vigília* történetével is foglalkozó önéletírásában, a *Tettenérésben* elemzi, milyen fontosak voltak e vonatkozásban Demény János tanulmányai. Már a lap első évfolyamában Bartók és Kodály művészetének „korszakos jelentőségét” méltatta (1935., 4. szám, 30–37.), majd minden évben megjelenő írásaiban újra meg újra Bartók újdonságát, az erkölcsnek a zenében való megvalósulását elemzte. (Ezekből az írásaiból alakult ki első Bartók-könyve 1940-ben.) Működésének tetőpontját 1939-ben és 1940-ben folytatásokban közzölt *Bartók és Kodály* című sorozata jelképezte. Kiváló elemzése szól a *Cantata profanáról* is.

A *Nyugat* nagy íróiról rendszeresen jelentek meg elismerő, színvonalas méltatások, de ezekben nem esett szó az illető és a *Nyugat* kapcsolatáról.

Sík Sándor könyve (*Gárdonyi, Ady, Prohászka*) után Adyt a 20. század lírájának öntörvényű alkotójának tekintették katolikus berkekben is, s ilyen szellemben idézte Bóka László (*Ady*, 1943., 335–338), majd halála 25. évfordulóján Vajda Endre (1944., 23–31.) is. A *Nyugat* nagy költőiről tanulmányok sorát írta Baráth Ferenc, az első Kosztolányiról szóló könyv írója. Beleérezzéssel idézte Juhász Gyulát Mécs László (*Juhász Gyula*, 1941., 345–348.) és az akkor ifjú Vidor Miklós (1943., 145–148.). Felfedezés értékű volt Semjén Gyula — Claudel kiváló fordítója — Kosztolányi regényeiről írt tanulmánya (1939., 178–183.; 246–253.), Kéry László pedig Tóth Árpád versfordításairól emlékezett meg (1942., 272–274.)

Egy esztendővel korai halála előtt, 1942-ben közölte a lap a kivételes tehetségű Lovass Gyula *Egy költő drámája* című Babits-tanulmányát. (In: Lovass Gyula: *Kilenc hős visszatér*, 1973., 453–463.) Nem itt a helye, hogy e tanulmány máig hasznosítható meglátásait méltassuk, de az a megfigyelése, hogy „*Babits nem élte, hanem szemlélte az életet*”, vagy a következő megállapítása — „*A munka és a művészet a belső élet számára menekülés, a külső világ szempontjából felmentés és igazolás.*” — mindenképp termékeny kiindulása lehetett egy új szempontokkal is dúsított Babits-elemzésnek. (Lovass Gyula halála évében, 1943-ban a tanulmányíró Babitsról írt megszívlelendőket a *Magyar Csillagban*, az *Ezüstkorban* közölte *A játékos Európa* pedig életművének kiemelkedő darabja.)

A második világháború után

Már-már közhely Ottlik Gézának arra az emlékére utalni, mely szerint gyűjteni kezdte az anyagot a *Nyugat* újraindításához, de a *Magyarokat* megismerve lemondott erről a tervéről. A *Vigilia* egyébként 1946-ban indult újra, ekkor Sík Sándor fő- és egy ideig Juhász Vilmos társszerkesztésével; a kiváló művelődéstörténész hamarosan emigrált, s Rónay György lett Sík legbensőbb tanácsadója és támogatója. Személye garancia volt a *Nyugat* szellemiségéhez és Babitshoz való hűségéhez. Hamarosan szükség is volt erre. Az 1946-ban indult *Újhold* „*Babits után*” bontott zászlót, s a hagyományörzésnek ez a nyilvánítása ellenérzést keltett Lukács Györgyben, aki amúgy sem kedvelte a költőt. Lukács *Fórumban* közölte vitairata korántsem volt olyan durva, mint Horváth Márton vagy a hajdani ideáljaival szakitó Keszi Imre némelyik megnyilatkozása, ám tekintélye elegendő volt ahhoz, hogy Babitsot és a *Nyugat* vele jegyzett korszakát egyre erősebb kritikával illessék marxista részről; majd pedig hallgatással próbálták kiiktatni a 20. század magyar irodalmából.

Ilyen baljós előzmények után jelent meg az 1949-es januári *Vigiliában* Rónay György *Jegyzetek Babitsról* című tanulmánya. Érdekes megemlítenünk, hogy alap rendszeres cenzúrájára — ahogy az illetékesek fogalmazták: „szemléletének tisztázására” — csak pár hónappal később került sor. Nagy kérdés, vajon Lukács írásainak ismeretében is engedélyezték-e volna a tanulmány közlését. Ma már nevetségesen hangzik, de a megjelentetéséhez akkor nagy bátorság kellett. Gondoljuk meg: a kockázatot vállaló Sík Sándornak nem csak, sőt, elsősorban nem folyóiratát, hanem a piarista rendet kellett irányítania.

A hatvanas évek

A hatvanas évektől csökkent a *Vigilia* irodalmi érdeklődése. Rónay Györgyöt már Sík Sándor halála előtt az ÁEH kezdeményezésére, néhány ilyesmire kapható, gyenge jellemű fiatal megrendelt panaszos levelét követően eltávolították a szerkesztőségéből. Ezután Sík lemondott, de különféle fenyegetésekkel maradásra bírták. Elhunytja után Mihelics Vid lett a főszerkesztő, s a lap inkább szociológiai problémákkal foglalkozó írásoknak adott helyet.

Mihelics váratlan halálát követően — hosszas huzavona után — Rónay Györgyöt nevezték ki főszerkesztőnek, s innen számítjuk a folyóirat fénykorát: legszebb éveiben 12 ezres példányszámban jelent meg.

A *Vigília* iránt tanúsított érdeklődés részben irodalmi szenzációnak volt köszönhető. Ezek közül is az 1971 júliusában megjelent szám keltett osztatlan figyelmet a *Nyugat* emléke előtt tisztelgő írásokkal. Az itt közzétett emlékezéseket és értékeléseket (Cs. Szabó László, Falu Tamás, Mándy Iván, Nemes Nagy Ágnes, Ottlik Géza és Zelk Zoltán tollából) a Petőfi Irodalmi Múzeum *Nyugat*-kiállításaának háttéranyagából juttattuk el édesapámnak.

A *Vigília Nyugat*-száma
1971 júliusában

A legnehezebben Ottlik Géza írása készült el; ez a tanulmánya a *Próza* című kötetében olvasható. Hosszas könyörgésre, Nemes Nagy Ágnes zord szavai után írta meg dühödten, s személyesen hozta el. Azt nem mertük elárulni neki, hogy a Pártközpont a kiállítás anyagának ellenőrzésére kirendelt munkatársa remek írását ki akarta vetetni a tárlóból, s azzal is megelégedett volna, ha aláírását eltakarjuk. Erre azonban senki sem volt hajlandó. Így maradt a tárlóban. Elmondhatjuk, hogy a *Vallomások a Nyugatról* című kötetnek — és a *Vigília Nyugat* előtti tisztelgésének — dísze lett.

A vallomások előtt olvasható főszerkesztői bevezetésből és indoklásból ismerhetjük meg a fiatalabb folyóirat, a *Vigília* tisztelgésének foglalatát a *Nyugat*, a 20. század legfontosabb orgánuma előtt: „*Próbáljunk tehát felelni rá: mi köze a Vigiliának [a Nyugathoz]? Nem beszélve arról, hogy aki katolikus, azaz egyetemes, az — mint Sík Sándor ismételtlen megmondta — semmiféle művészi értéket nem utasít el magától; nem beszélve a bartóki zenének nem egyedül a harmadik zongoraversenyben észlelhető (s ott már csak a nevéen nevezett) andante religioso pillanataitól: a kapcsolatot egyszerűen a tények dokumentálják, vagyis Bartók kezdettől fogva való jelenlétét a Vigiliában, amiről a régi évfolyamok (főként Demény János írásai) épp úgy tanúskodnak, mint Bartók részvétele a Vigília zeneakadémiai estjén és könyvnapi sátrában. (...)*

A Vigília egész 'irodalmára', amely kezdettől a Nyugat vágta csapásokon haladt; Sík Sándor egyetemi előadásaira (...) egyaránt hivatkozni lehet annak bizonyításául, hogy minden termékeny magyar hagyomány örökségének tudjuk és valljuk magunkat.”

A *Nyugat* emlékét
idéző írások

Nem állhatom meg, hogy vissza ne idézzem az 1971. júliusi *Vigília* legjelentősebb írásainak legalább a címét és íróját: a *Nyugat* emlékét idéző írások társaságában Illyés Gyula, Jékely Zoltán és Beney Zsuzsa költeményei, Hegyi Béla Illyéssel folytatott beszélgetése, egy tanulmány Ottlikről — ezt csekélységem követte el; Ottlik ezt mondta az írás elolvasása után: „*Na!*” — és az *Áruló* című regény mára elfeledett írójától, Kalló Ferencről novella volt olvasható.

Hadd kezdjem a *Nyugat* emlékét idéző művek rövid méltatását egy novellával, Mándy Iván *Szerkesztőségi órák* című művével. A 40-es évek elején elsősorban a katolikus *Élet* körül szerveződő fiatalok, a

harmadik nemzedék íróihoz hasonlóan a *Nyugatot*, majd a *Magyar Csillagot* látták irodalmunk csúcán. Mándy más elbeszélésében is az íróvá avatás nagyszerű pillanatának mutatta e két lapban való publikálást. A Károlyi-kertben áthaladva a játszógyerek kiáltásából e következőket vélte kihallani: „Í – ró I – ván! Í – ró I – ván!” A *Szerkesztőségi órákban* azt írta le, miképp ostromolta reménytelenül a *Nyugatot*, hogyan fogadta Babits, s mint küldte kéziratával Gellért Oszkárhoz, aki azonban bírálata, közlés vagy elutasítás helyett arra buzdította, írjon „*sürgető levelet*”. Nem írt. De egy hangot vél hallani: „*Mondd, ... te írtál a Nyugatba?*”

A *Nyugatban* írók (Cs. Szabó László, Ottlik, Zelk Zoltán) mellett az értékelő magatartás tette a *Vigilia* számára is kivált érdekessé Nemes Nagy Agnes méltatását. Ennek hangneme bizonyos mértékű rokonságot mutat a főszerkesztő bevezetőjével, s magától értetődő evidenciaként kezeli, hogy a *Nyugat* megkerülhetetlen érték, amelynek példája nem homályosult el megszűnte óta sem. „*Megismertem a Nyugattal az irodalmi ünnepet és az irodalmi köznapot. Kerek örökséget kaptam: ami nem azt jelenti, hogy folytathatatlan. S azt sem állítom, hogy ez az egyetlen örökségem. Többfelől is örököltem: gazdag vagyok! De az irodalom fogalmát a Nyugattól tanultam: a vele való találkozásom szellemi időszámításom kezdete.*”

A *Vigilia* világirodalmi tájékozódása

Ha visszalapozzuk a *Vigilia* régebbi számait, feltűnik, milyen figyelmesen követték a világirodalom újdonságait, kivált a francia könyveket. A francia íróktól jelent meg a legtöbb fordítás. Gyergyai szinte a kortárs francia irodalom teljes arcképcsarnokát bemutatja. Ennek ösztönzéséből született Rónay György *Az új francia líra* című antológiája, Eckhart Sándor bevezetésével. (Bővített, átdolgozott változata a háború után *Modern francia líra* címmel jelent meg.) Falu Tamás írta emlékezésében: „*A Nyugat első és második nemzedéke tette mennyiségileg és minőségileg világhírűvé a magyar műfordítást is.*” Talán nem hiteltelen az az állítás, mely szerint a világirodalom megismertetésében a harmadik nemzedéknek — tehát a *Vigilia* jó néhány írójának is — hasonlóan fontos, küldetéses szerepe volt.

Cs. Szabó László szerepe

A *Nyugat* és a *Vigilia* kapcsolatát, pontosabban e kapcsolattartást, a *Vigiliában* megnyilvánuló törekvéseket mintegy hitelesítette Cs. Szabó László jelenléte és rá jellemzően szellemes vallomása is. A Londonból küldött emlékezés befejezését érdemes idézni; az író lebilincselő esszéstílusának bizonyossága ez a pár sor is:

„*Mentem lefelé a lépcsőn. Egy fiatalember állt a fordulóban, falfehéren, remegő kézzel olvasta a nyitott Nyugatot. Se nem lát, se nem hall, gondoltam, olvassa első írását a fogatlan, kivénhedt lapban.*

De nini, már nem szóke, hanem barna, magasabb, mint az a másik, és szemüveget visel!

Magamra ismertem.

Ez volt nekem... miért nekem? ... ez volt nekünk a Nyugat.”

A történetnek folytatása van. Alig jelent meg a *Vigilia Nyugat*-száma, főszerkesztőjét az Állami Egyházügyi Hivatalba rendelte maga a félelmetes Miklós Imre. Édesapám beszámolója szerint a lap a Cs. Szabó-írásnál kinyitva feküdt az asztalán, de mint kiderült, az egész szám megjelentetését is helytelenítették. Olyasmit mondott, hogy 'ezzel nem segítettek sem a *Nyugatot*, sem Babits helyes értékelését, inkább elvtelen kultuszát terjesztik mindkettőnek'.

Apám ült előtte, mint bírāja előtt a vétkes. Tarcájában őrizte azt a szakaszjegyet, amelyet Babits váltott neki, amelyre élete végéig úgy tekintett, mint az irodalomba történő beléptetésére. Hogy neki személyesen mit jelentett a költő, azt *B. M. a betegágyon* című versében írta meg.

Ottlik vallomása

Ezek után néhány szó Ottlik Géza küzdelmesen született vallomásáról, amely — irodalmi berkekben legalábbis — szenzációnak számított, ismerve az író aggályos írásmódját. Illés Endre — némi rosszindulattal — „lusta prózaírónak” mondta őt is, Örley Istvánt is. A valóság inkább az lehet, hogy akire sokáig ráereszkedett az elhallgattatás burája, élete végéig kapkodta a levegőt, eluralkodott rajta az önmagában való kételkedés.

A *Nyugatot* a magyar reformkor után „a legnagyobb erkölcsi megújulásnak” nevezte... „A szellem, amit hirdettek, nem csak bennünk, idősebb írókban él ma is töretlenül, akik fenntartás nélkül örököseiknek valljuk magunkat — és nem henyéségből beszélek többes szám első személyben — hanem közvetve minden értékes fiatalban is, akár hallottak életükben a Nyugatról, akár nem. Ady, Babits, Kosztolányi, Karinthy, Osvát, Schöpplin, Tersánszky, Móricz meg a többiek összefogása nem 'nyugatos dekadenciát' hirdetett, hanem éppen a szellemi hanyatlással, a pangással, a bágyadt közepszerűséggel szembefordulva az egészség új forradalmát: kevesebb és hitelesebb művészetet, nagyobb szabadsággal s egyben nagyobb szigorúsággal új felelősséget, új erkölcsi, lelki integritást.”

Aki csak egy kicsit is otthonos Ottlik világában, pontosan tudja, hogy minden szavának, jelzőjének súlya, önmagán túli jelentése van. Amikor az idézőjelbe tett 'nyugatos dekadenciáról' írt, azzal az értékítéllettel perlekedett, amely Lukács Györgynek az *Újhold* ellen írt cikkétől jellemezte — hol durvábban, hol óvatosabban — a marxista kritikát. Amikor a *Nyugatot* a „bágyadt közepszerűség” ellenhatásaként idézte, nyilván az akkor még becsben álló, úgynevezett szocialista irodalom színvonaltalanságára célzott. A szabadság, erkölcsi és lelki integritás emlegetésével arra az irodalmi életre utalt, amely az ő korában tiltásokkal is át volt szőve. Amit Mándy Iván elbeszél a *Nyugatban* való megjelenés fontos voltáról, arról Ottlik is írt: „A második próbálkozásomat, évekkel később, elfogadták. Babits azt üzent: tetszett. Ezzel befogadtak a *Nyugat* munkatársának. Nagyobb dicsőség soha nem ért.” Ő is leülhetett a *Nyugat* asztalához. Ülhetett már a *Magyar Szemle* vacsoraasztalánál „befolyásos közéleti személyiségek” társaságában, legtekintélyesebb professzorai mellett

foglalhatott helyet a *Napkelet* kis asztalánál; „a *Nyugat* asztalánál most zavarommal, a *félszeg* helyzetemmel együtt boldogan, szinte csökönnyösen ültem, a boldogságom sérthetetlen volt: Babits akkor már a halálra készen állt, beteg ember volt, de ott volt a látszólag hűvös Schöpflin Aladár. Ő is részese volt az 'arkangyalok világfölötti összeesküvésének'. Ezek az óriások rendületlenül, tűzön-vízen át kitartottak egymás mellett, fölébe emelkedve nemcsak mindennek és mindenkinek, hanem egymás közötti, civilek által fel sem fogható mértékű ellentéteknek is.”

Annál őszintébb e vallomás, minél inkább tudatában vagyunk annak, hogy Ottliknak az utolsó *Nyugat*-számban ugyan megjelent novellája, egyébként azonban keveset írt a lapba. A *Nyugat* utódjában, a *Magyar Csillagban* azért jelentek meg írásai, mert barátja, Örley István közvetítette őket Illyés Gyulának. Mindenesetre jelképes értelmet tulajdoníthatunk annak, hogy a *Magyar Csillagnak* a német megszállás miatt félbe-szerte maradt számában ott a *Hajnali háztetők* részlete, s annak is, hogy épp Ottlik lett a *Nyugat* újraindításának mozgatója.

Hornyik Miklós Ottlikkal beszélgetve érdeklődött, hogyan értékeli az író a *Nyugat* szerepét. A következő gondolata írói egyéniségét és erkölcsi emelkedettségét egyaránt jellemzi: „...az író nem állhat a hatalom napos oldalán. Nagy vitális energiák, nem regenerálódó idegsejtek pazarlódnak el pusztán arra, hogy megőrizzük civil becsületünket, emberi méltóságunkat...” (Hosszú beszélgetés Hornyik Miklóssal. In: *Próza*, 1980., 246–280.) Ottliknak még egy fontos tanulmánya szól közvetve a *Nyugatról*, illetve annak legnagyobb írójáról, Kosztolányi Dezsőről. (Kosztolányi novellái, 1978., 313–316., Ua.: *Kosztolányi*. In: *Próza*, 280–288.) Kosztolányi elbeszéléseinek kivételesen mély beleérzéssel megírt elemzése, írásainak szinte transzcendens távlatokba emelése jellemzi ezt az írását.

Rónay György Babitsról és a *Nyugatról*

A *Vigiliának* a *Nyugathoz* való kapcsolódásáról, örökségének őrzéséről legtöbbször Rónay György írt. Egyik legszebb vallomása mintha Ottlik vallomásának előképe volna. (A *Nyugat sírkövére*. In: Rónay György: *Élet-mozaik. Glosszák, jegyzetek*, 2005., 37–39.) Ugyanolyan megrendülten idézi a *Nyugatba* történt befogadását, mint író-társa. *Jegyzetlapok* címmel írt rovatában sokszor — olykor a hittevésszándékával — idézte a *Nyugat* nagy íróit, elsősorban Babitsot és Kosztolányit.

Pándi Pál még 1959-ben is Babits kétarcúságáról írt, s Rónay György ezzel az elrajzolt képpel szállt szembe *Babits az őrtoronyban* című írásában (uo., 46–48.), az *Álom Kosztolányiról* című jegyzetében pedig azt is elmondta, hogy Kosztolányi évekig a 20. századi magyar irodalom mostohagyereke volt:

„Ősz eleje lehetett, az utat szegélyező fákon már sárga volt a lomb, itt-ott már hullottak a levelek.

— Téged se vettek fel az Írószövetségbe? — kérdezte Kosztolányi.

— Nem — feleltem.

— Engem is kitétek — mondta, miközben felszálltunk a villamosra...”

A tehetséges, tragikus sorsú Pergel Ferencre Ottlik hívta fel a figyelmet 1972-ben. *A Nyugat utóda, a Magyar Csillag* című tanulmányában elsősorban ezt a kapcsolatot világította meg, mely Illyés Gyula folyóiratát a *Nyugat* folytatójává tette. Megjelenése ismét alkalmat adott arra, hogy a *Vigilia* főszerkesztőjét raporra rendeljék. A két lap Ottlik által is emlegetett szellemi függetlensége nem illett a tiltásokkal és térésekkel működő kultúrpolitika elképzeléseibe. (Pergel elsősorban a második világháború alatti magyar irodalommal és a kor fontosabb folyóirataival foglalkozott — volna. Ígéretesen induló pályáját váratlan öngyilkossága zárta le.)

**A Nyugat és a Magyar
Csillag hatása ma**

Az évek során lassan elfogytak azok az írók, akik még személyes kapcsolatban lehettek a *Nyugattal*, Babitscsal, Illyéssel és a többiekkel. Az emlékezés műfaját az értékelés s az új szempontokat is mozgósító irodalomtudományi elemzés váltotta föl. A *Vigilia* ebben a szellemben is őrzi a *Nyugat* hagyományát. Ez év februárjában jelent meg a *Nyugat* történetének elismert kutatójával folytatott beszélgetés (*A Vigilia beszélgetése Kenyeres Zoltánnal*), melyet ugyanaz a szellemiség hatott át, mint az 1971-es *Nyugat*-számot, azt bizonyítva, hogy a *Nyugat* és a *Magyar Csillag* ma is él, s értékei legalább annyira fontosak, mint történetük során voltak.

„Mely s mint alakban?”

TANDORI DEZSŐ

Régi szöveg

Szeretettel köszöntjük a
hetvenéves költőt! (A szerk.)

*Mely s mint alakban járnak angyalok,
s jelentenek?
Hol, véletlen bukva olvasok
tűnt szövegeket.
Mint egyszíromesőben musili
testvériség,
csak nem férfi-nő, nem fél-emberi,
csak egy veréb,
harminc halott madár,
kiforgatott talajban pora jár,
száll, eltűntek még füvei
is, a való nem igaz, s nem hamis,
csupán hogy kellene kell kelleni,
nem téged s nem hol, csak visz, ami visz.*